

Jocul lelelor de Camil Petrescu - Jocul ielelor e jocul ielelor

Piesa "Jocul lelelor" are ca punct de plecare reactiile sufletesti ale autorului care in mai 1916 asista la o bataie de flori la Sosea, in timp ce zierele aruncate printre flori vorbesc despre Verdun.

Drama a absolutului, scriitura ilustreaza in fond principiul camil petrescian : "totul sau nimic" si axioma aceluiasi autor "cata luciditate atata drama". Gelu Ruscanu, protagonistul discursului dramatic, cauta cu fervoare un sprijin in miscarea muncitoreasca pentru a rezolva unele probleme de ordin social in spiritul dreptatii absolute intrand in contradictie cu normele si legile ce guverneaza societatea. Fara sa inteleaga inutilitatea telului urmarit, incapabil sa faca vreo concesie, eroul sfarseste sinucigandu-se. Asadar ca in majoritatea operelor sale dramatice si epice, obsedat de conditia intelectualului vremii, apeland constant la propria experienta, Camil Petrescu procedeaza in consens cu ceea ce spunea, la timpul sau, dramaturgul Henrik Ibsen: "creatia mea este rezultatul starii mele de spirit si al zilelor mele morale" si aidoma acestuia, Camil Petrescu si eroii pieselor sale sunt dominati de setea de absolut, de adevar si echitate, de justitie si dragoste. Prieten cu Maria Sinesti, sotia ministrului de justitie, Gelu Ruscanu afla dintr-o scrisoare a acesteia catre el ca Saru Sinesti a omorat o batrana penru a intra mai repede in posesia averii sale. Decis sa publice scrisoarea indiferent de consecinte (publicarea scrisorii ar compromite-o pe Maria) , Ruscanu, intre timp, afla ca tatal sau, Grigore Ruscanu nu a murit, dupa cum stia el, in urma unui accident, ci se sinucisese pentru o actrita oarecare, fapt cunoscut de Saru Sinesti. Incep tranzactiile : in schimbul tacerii Sinesti ii propune eliberarea din inchisoare a muncitorului Petre Boruga (grav bolnav) ; Praidă ii cere sa accepte propunerea , dar acceptarea ar insemna abandonarea principiilor morale, chiar daca ea ar fii in sprijinul miscarii socialiste si ministrul ar continua sa functioneze in pofida crimei odioase savarsite.

Se naste dilema: daca accepta tranzactia propusa devine complice "viata nu merita traita cu un astfel de pret", daca incearca sa schimbe ceva, compromiterea ministrului, s-ar putea ca totul sa ramana cum a fost , imorala sa fie neclintita, injustitia sa se perpetueze.

In consecinta, intrat in mreaja nedumeririlor si a intrebarilor fara raspuns, inapt sa gaseasca o rezolvare, sa faca o concesie, sfarseste iremediabil prin moarte: "Lumea asta din care iti tragi hrana este atat de abjecta incat nu te accepta si nu te tolereaza decat cu pretul complicitatii?"

Argumentul Mariei: "Nimic nu se intampla in lumea asta cum vrem noi nimic nu are culorile pe care credem noi ca le are". Dar dand in vileag tainele ce le detine, Gelu Ruscanu ar lovi in primul rand in Maria, care ar deveni prada opiniei publice si ar lovi exact pe aceea pe care o iubise.

Ceea ce-i spune Penciulescu l-ar putea dumiri: "Toti sunt pe rand victime si calai. Toti sunt legati intre ei, toti sunt daca nu frate, veri, ori au stat pe aceeasi strada, sau au invatat la aceeasi scoala"

In fata unei atare situatii, Gelu se intreaba pe buna dreptate "Adica sa acoperim faradelegile trecute cu una noua?" . Fara sa-si poata raspunde nici lui, nici celorlalti , incepe sa se chinuie, sa

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

se framante in disperare. El nu poate accepta ideea ca adevarul nu se infatiseaza niciodata pe de-a-ntregul , alb sau negru, nici complet pur, nici complet corupt. In consecinta el spune : "Totul in lume este coruptibil nimic nu e intreg si frumos si nici nu poate deveni toate se implinesc numai pana la o palma de pamant."

Gelu Ruscanu militeaza pentru dreptate si justitie absoluta. El contesta lipsa de obiectivitate a legilor ce guverneaza in societate si o guverneaza pe aceasta.

Cauza lui e dreptatea insasi : "Dreptatea este deasupra noastra si e una pentru toata lumea si pentru toate timpurile". In fond, el lupta pentru dreptatea individuala, dupa cum insusi afirma " nu poate trece inaintea dreptatii tuturor".

Protagonistul face parte din categoria celor care au vazut idei, dupa Penciucescu, Gelu a vazut "jocul ielilor", "Moartea sa este moartea cauzei sale" (Marian Popa).

Gelu exista si evolueaza in piesa in raport cu Saru Sinesti. Principiul sau este injustitia, idealul spre care parca nazuiește : "Nu stii ce puternic este sentimentul superioritatii cand stii lucruri pe care cei interesati cred ca nu le stii". Intre ei actioneaza Maria ca sotie si amanta, un fel de femeie fatala : "Gandesc uneori ca sunt in mine doua fiinte - una josnica, marginita si lasa Si totusi e in mine o fiinta care sufera, care plange care sangereaza pentru toate josniciile celeilalte".

Deosebit prin felul de a fi si actiona este Praidă, un om care pretuieste ideile lui Gelu, dar le intelege astfel: "Ideile sunt asa ca Steaua Polara.. sa mearga oamenii spre ele cand au carmaci bun Dar nimeni nu s-a gandit vreodata sa ancoreze in Steaua Polara." Critica literara a vazut in el un fel de "rezonant" al dramei. Referindu-se la Gelu, Praidă conchide: " A avut trufia sa judece totul S-a departat de cei asemenea lui care erau singurul lui sprijin. Era prea inteligent ca sa accepte lumea asta asa cum este, dar nu destul de inteligent pentru ceea ce voia el. Pentru ceea ce nazuia el sa inteleaga, nici o minte omeneasca nu a fost suficienta pana azi L-a pierdut orgoliul lui nemasurat."

In decursul desfasurarii actiunii se contureaza mediul celor de la ziarul "Dreptatea Sociala" - al socialistilor, mediul in care traieste ministrul Saru Sinesti, al celor puternici, ai zilei si intre acestea framantarile lui Gelu Ruscanu traind cu amintirea tatalui, iubirea pentru Maria si dorind sa infaptuiasca dreptatea in plan social.

Un mijloc specific dramaturgiei de caracterizare a personajelor - un procedeu folosit intr-un chip cu totul nou in stilistica genului dramatic - il constituie la Camil Petrescu indicatiile scenice de la inceputul unui act, tablou, a unei replici. Acestea au multiple valori.

1. Valoarea de portret pregatit - anticipand firea, portretul moral.
Praidă (actul I scena 2)

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

E un barbat voinic, frumos, ca de treizeci si cinci - patruzeci de ani, cu o barba patrata blonda, ingrijita. Fire de un calm episcopal, cu gesturi foarte legate, are o autoritate sigura, fara sa ridice niciodata tonul.

2. Cere colaborarea cititorului avizat in psihologie, filozofie, arta , moda, sport -

Gelu : (ii surade ca unui reusit la examenul de psihologie)

3. Uneori scurta indicatie completeaza replica.

Responsabilul : Tocmai asta seara !

(Framantandu-se ingrijorat)

Tocmai asta seara

Dascu (nu se poate regasi, cauta sa se convinga parca) :

Dar nu stiu

N-am auzit nimic

4. Alteori indicatia - abstracta - cere meditatie si o colaborare pe linia luciditatii autorului si eroilor.

Nacianu - (asteapta cu sentimentul oblic al rolului sau).

Gelu (lucid, ca dungile unui fotospectru analitic)

5. In decursul unei conversatii indicatia poate fi de fapt o fina analiza pe langa replica ce de fapt doar o completeaza.

Gelu : Simt nevoia ca un om ca dumneata sa cunoasca aceasta imprejurare intima a mea

Praida (intim, si totusi cu o usoara rezerva, ca de statuie) :

Cine semneaza scrisoarea ?

Gelu : (dupa o lunga pauza desi tulburat, intr-un act de vointa) :

Doamna Maria (o imperceptibila sovaire) Sinesti

Praida (pe a carui figura si din a carui atitudine nu se poate citi nici o impresie, cu aceeasi voce egala) : Cui ii este adresata ?

Gelu (concentrat, cu toate liniile lui interioare voit innodate) : Mie

(A cazut o cariatida in hau.

E un rastimp de tacere densa).

Praida (egal ca o spada) : O scrisoare de dragoste ?

Gelu (se joaca stanjenit cu un presse-papier) : Da

Praida (consimte cu delicatete la aceasta nevoie de confidentiala) :

Spune

6. In scena de intalnire a socialistilor cu tovarasul lor din inchisoare - Petre - indicatiile analizeaza starile sufletesti :

Petre - (departat, caci toate resorturile sunt de mult sfaramate in el).

Petre - (din ceata amintirii).

- (ca o negura care intarzia in el , aproape, jos).

7. Indicatia completeaza cuvantul cu o ampla finalizare de atitudine.

Sinesti : Multumesc Poti sa pleci (A ramas singur, isi strange ca obsedat mana dreapta, mare cu pumnul stang, intr-o actiune aprig urmarita si intrerupta in gand. Parca ar asculta in galeriile sapate in el insusi. Aprinde o alta tigara noua. Perdeaua se lasa incet).

8. Indicatia de la inceputul tabloului e apoi completata prin portretul personajului central din mediul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

prezentat.

Tabloul VI

Un budoar, nu lipsi de stil. In stanga, o canapea mare de tot cu spatar trilobat , ca si cum sr fi facuta din fotolii imense oglinda mare , obiecte de toaleta carti multe , neasteptat de multe, flori de asemenea. Pe masa un dejun abia inceput, un serviciu de cafea, altul de lichior

Maria in deshabillĂ© citeste o gazeta Intra Roxana Maria abia are timp sa ascunda gazetele

Maria Sunt putin obosita (E o frumusețe tulbure, si tocmai prin asta tulburatoare, pe baza de nostalgie, profil suav si nervozitate. Nelinistitoare de asemenea, nu numai din pricina reactiilor ei bruste si excesive, dar si prin sensurile fulgurante ale acestor reactii.

Are un freamat)

(Vazuta in treacat pare o frumusețe mistuita de secrete grele, prada tuturor obsesiilor, cu dorinte neimpacate, deviate. In intimitate, o senzualitate de copil si de salvaticiune, fiindca are un corp proportionat si molatic, de felina. E fara masura in tot ce face. Acum e in ea o teroare de vietate incoltita si istovirea catorva nopti de insomnie).

9. Indicatiile se completeaza reciproc la cele doua personaje aflate in dialog si in duel.

Maria : (cu un cheag in inima, striga innebunita).

Sinesti (surazand intelegator)

Maria (aproape agatandu-se de bratele lui, cu privirea sperioasa)

Sinesti (ii mangaie lacom si timid bratele).

Sinesti (o ia puternic in brate)

Maria (se desprinde iar, dezarticulata).

10. Starile sufletesti ale personajului principal, cautator al absolutului in dragoste si viata sunt urmarite cu minutiozitate in evolutia spre deznodamant.

Gelu (pustiit sufleteste).

(frant in el)

(se inchide cu un soi de indarjire in el insusi, nu mai asculta nimic, parca ar trece pe un alt taram).

(Parca s-ar fi rasturnat in el dimensiunea unui orizont. Se scoala si face cativa pasi, ametit. Mainile parca nu stiu ce sa mai faca , se mangaie, se framanta una pe alta. Se ridica , ia o floreta din panoplie, o indoaie, ganditor loveste cu ea, concentrat. Pe urma vine iar la locul lui palid, inmarmurit, extenuat).

Gelu (se reface, ca adunat din sfaramaturi).

11. Indicatiile realizeaza procedeul antitezei radand contrastul intre medii sociale :

A. - se aude petrecere, se vad reclame de spectacole.

- intr-o cladire o familie saraca a hotarat sa puna capat vietii din cauza mizeriei.

Tabloul I

"La Viena, Paris, Londra, Berlin, Roma, se joaca Vaduva vesela.

Siluate negre de dansatori si dansatoare de cabaret sunt proiectate transparent peste text, in ritmul masurilor din opereta, care razbat de jos din parc".

B. - Pe acest fundal apare procurorul, medicul care constata sinuciderea sarmanilor.

- Din nou reclama ca o uriasa crizantema de lumina.
- Ceilalti invaluiti in amarnica tristete a mortii celor sarmani.

12. O scena intreaga poate fi doar indicatia unui tablou in care e incorporata intreaga lume de traiiri a personajului aflandu-se in mediul sau.

Tabloul II

" O incapere cu totul intunecata. Sinesti e acum barbat la patruzeci si sase de ani, inalt, lat in umeri, cu oase tari, si totusi cu aspect uscat, avand asa cum s-a mai aratat, ceva dintr-un taur negru negru, ciolanos si slab, cu privirea neadormita. Sta ganditor intr-un fotoliu, langa o masuta cu o lampa cu abajur verde intunecat, care nu lasa decat un con de lumina, puternic, dar ingust. Pe masuta un telefon, o cutie de tigari, un dosar. Nu se poate spune ce ora din noapte e. Omul fumeaza si gandeste aproape nemiscat, dand o impresie de concentrare grea ca o carapace. In conul de lumina cu reflexe verzui , trasaturile fetei lui inguste, lunguiete au o duritate de gravura. Umerii obrazilor, nasul si barbia ii sunt ascutite.

Poarta o mustata neagra, tunsă scurt, aspra ca o perie.

In orbitele rotunde, mari, sub sprancenele stufoase ca sub o streasina, ochii au o fixitate lucioasa, agravata de cuta permanenta dintre sprancene.

Cand intoarce capul, profilul lui are o anomalie tulburatoare fiindca este de la occiput la barbie, rotund si foarte mare, ca si cand craniul aproape denudat ar fi fost turtit pe planurile urechilor late, lipite si ar fi crescut astfel in dauna fetei, ingustata.

In cabinetul lui doar banuit, omul e ca intr-o celula singuratica luminata, pe o mare intunecoasa , plecat peste un hau in care asculta tacut Dupa catva timp, soneria telefonului. Abstras il lasa un timp sa sune, fara sa raspunda. Apoi ridica receptorul si cu o voce foarte grava si adanca : "Ministrul Justitiei!".Ascuta indelung ce i se spune, foarte atent, dar fara nici un fel de mimica, apoi spune linistit si plin : "Nu!". Inchide telefonul si ramane pe ganduri, ca si cum ar continua sa asculte in el insusi. Perdeaua se lasa incet."

Prin urmare piesa "Jocul ielelor" este concomitent, o drama de idei si una a inteligentei. Eroul asemenea creatorului sau traieste o drama care se circumscrie unui cerc, unde si de unde nu are iesire. Setea de adevar, dreptate sau atitudine, in fond, de absolut, caracterizeaza pregnant eroul si devine pasiunea lui imanenta. Din pacate insa ea nu este insufletita de intransigenta, ci de exasperare nefarsita. "Dreptatea este absoluta" (B. Edvin). Aceasta nazuinta este de fapt, sensul dramei sale.

Paradoxal dar asa este, Gelu lupta pentru eradicarea nedreptatii ; dar in realitate o promoveaza, ajutand-o sa existe, el insusi acceptand viata sub semnul concesiilor (acestea sunt mult mai multe

decat chiar crede el).

Din dragoste pentru Maria tace multa vreme si nu denunta crima ministrului. In cele din urma este gata sa-si sacrifice iubirea, sa dauneze chiar miscarii muncitoresti. De ce? Din dorinta de a ramane el si din dragoste arzatoare pentru adevar?

Drama sa o rezuma Penciuлесcu, expresia cinismului pragmatic : "Cine a vazut ideile devine neom Trece flacaul prin padure, aude o muzica nepamanteasca si vede un luminis, in lumina lunii, ielele grele si despletite jucand hora. Ramane inmarmurit, pironit pamantului, cu ochii la ele. Ele dispar si el ramane neom". Caracterizarea aceasta o integreste foarte bine pe cea facuta de Praidă si amintita in randurile de mai sus. El alege dupa cum am aratat, sinuciderea ca o cale de rezolvare a durerosului sau impas si procedeaza aidoma lui George Demetriu Ladima din "Patul lui Procust" sau din din piesele de sale de teatru " Act Venetian" , "Mioara" si "Suflete tari".

Sa nu uitam ca Gelu a descoperit o lume in dezordine fara coordonate morale sigure , fara nici un punct de reper solid. Viata ii apare ca o incarnare a desertaciunii, in care bucuria este promisiunea unui moment : "O fericire pe care nu o poti gandi durabila nu e fericire" exclama eroul.

Sinuciderea, optiunea lui pentru moarte e un protest prin care isi exprima dorinta de a-si ramane credincios lui si principiilor sale ce vizeaza absolutul.